

Biolog J.B. Jordal
Auragata 3
6600 Sunndalsøra

Sunndalsøra 16.09.2018

Notat om svartkurle i Oppdal i 2018

Bakgrunn

Svartkurle er en prioritert art etter naturmangfoldloven og har egen handlingsplan (Direktoratet for naturforvaltning 2013). Undertegnede har søkt og fått innvilget støtte (kr. 30.000) fra Miljødirektoratet (statsbudsjettets kap. 1420 post 21) til overvåking og søk etter nye områder for svartkurle i Oppdal i 2018, jf tildelingsbrev datert 07.05.2018, ref. 2018/2391.

Metode

Alle lokaliteter med kjente, intakte svartkurlebestander under skoggrensa er oppsøkt som beskrevet i søknaden. I tillegg er det oppsøkt en del lokaliteter hvor svartkurle er funnet tidligere (Jordal 2008), eller hvor man kan ha grunn til å mistenke at arten forekommer fordi den er kjent fra lokaliteter i nærheten. Undersøkelser er gjennomført i perioden 18.-20. juni 2018. Ragnhild Eklid fra Oppdal kommune deltok på noen av befaringene.

Resultater

Det er undersøkt 17 lokaliteter, på 9 av disse ble svartkurle funnet. Alle disse 9 er kjente lokaliteter. Flere av dem ligger i nærheten av hverandre.

Tabell 1. Kjente og potensielt nye lokaliteter for svartkurle under skoggrensa i ST Oppdal undersøkt i 2018. UTM Ø og UTM N er koordinater i UTM sone 32. Ant.=antall observerte blomstrende svartkurler.

Lokalitet	UTM Ø	UTM N	Naturtyper	Ant.	Kommentar
Drivstua	532440	6921490	Naturbeitemark, kalkrik	0	Slås årlig veldig seint, én svartkurle sett i hvert av årene 2006, 2008 og 2015. Generelt artsrik slåtte-mark uansett forekomst av svartkurle eller ikke, denne er nå restaurert tilbake til opprinnelig tilstand og kan evt. overføres til handlingsplan for slåtte-mark. Årlig sein slått.
Engan, Søsto, Bakkin	530460	6930050	Naturbeitemark, kalkrik	32	Rekordstor bestand i 2018. Skjøtselsplan. God tilstand, inngjerdet (nettinggjerd), slått anbefalt annethvert år, men veldig tungt arbeid, går over til årlig høstbeite med sau (værer). Fjernet en del bjørk i år, det inngjerdete området utvides. Fjerne lauvoppslag. Evt. fjerne mer bjørk og einer, tidligere helt åpen slåtte-mark over større areal (kilde: Anna Fosseide, oppvokst på Søsto).

Lokalitet	UTM Ø	UTM N	Naturtyper	Ant.	Kommentar
Høgvamran	529670	6929680	Naturbeitemark og einerkratt, kalkrik	174	Rekordstor bestand i 2018. Skjøtselsplan. God tilstand. Større elgjerdeområde enn tidligere (to atskilte), fungerer bra. I 2016 og 2018 ble flere svartkurle-forekomster funnet sør for elgjerde-områdene. Kan evt. rydde litt einerbusker og trær for å få mer grasmark og mindre skygge.
Skorem, Nesto	530320	6933160	Naturbeitemark, kalkrik	357	Rekordstor bestand i 2018. Skjøtselsplan. Hovedbestand inngjerdet med elgjerde og i god tilstand (349 svartkurler i 2018), største antall svartkurler i Oppdal 2017-2018 for en enkeltbestand. Noen få spredte svartkurler finnes utenfor inngjerdet område. Kunne vært satt inn tiltak for å bevare disse (minkbur).
Skorem, Oppisto	30350	6932920	Naturbeitemark	0	Godt nedbeitet av sau og storfe, men potensiell lokalitet da svartkurle finnes bare vel 100 m unna (Skorem Nesto)
Tørvesberga, Berghøgda (hyttetomt)	526028	6942275	Slåttemark	1	Skjøtselsplan. Slått er anbefalt som del av skjøtselsplan. Anbefalt å fjerne ett eller flere furutrær.
Tørvesberga, utenfor hyttetomt	526032	6942256	Naturbeitemark, kalkrik	1	En svartkurle funnet tidligere (2014) og samme sted i 2018 like utenfor hyttegjerde, beites av storfe, relativt god tilstand, grunneier ikke informert. Svartkurle kunne vært overvåket/beskyttet.
Vammervoll nordi, Kvernbecken	529360	6929130	Naturbeitemark og einerkratt, kalkrik	25	Skjøtselsplan. Ryddet noe einer, rester bør fjernes. Evt. brenning av einer bør skje utenfor svartkurleområdene. Inngjerdet større beite, planen er å holde sauene ute herfra fra 1. juni.
Vammervoll nordi, ved Utemsætra nord for Kvernbecken	529245	6929208	Naturbeitemark og beiteskog, kalkrik	0	Ny lokalitet. Befaring ovenfor utmarksgjerdet, halvåpen skog med glenner, funnet 3-4 svartkurle på to nærliggende flekker i 2017 av Egil Dalslåen. Han har forevist stedet og posisjon registrert i 2018 (ingen svartkurle funnet da). Beitet av sau i juni-juli i mange tiår.
Vammervoll, Buenget (nettinggjerde, felt 1)	529370	6928610	Naturbeitemark, kalkrik	32	Skjøtselsplan. God tilstand.
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde og nettingbur, felt 2)	529300	6928550	Naturbeitemark, kalkrik	64	Rekordstor bestand i 2018. Skjøtselsplan. God tilstand, men kan fjerne gråor og gran.
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	529200	6928880	Naturbeitemark, kalkrik	41	Rekordstor bestand i 2018. Skjøtselsplan. God tilstand, krever tett oppfølging med nettingbur, siden det går sau i juni. Kan fjerne oppslag av bl.a. gråor.
Utmark ovenfor Vammervoll, Vamran, Høgvamran og Skreda			Naturbeitemark, hagemark (en del einer) spredt oppigjennom beitet skog	0	Stort område med mye potensiell svartkurlemark befart 20.06.
Ørstad ved Egga, nedenfor veien	531130	6936240	Naturbeitemark, kalkrik	0	Gjengroende lite beiteområde undersøkt 2001, virker mindre sannsynlig med svartkurle her nå.
Ørstad ved Egga, ovenfor veien	531110	6936310	Naturbeitemark, kalkrik	0	Hagemark og åpne glenner beitet av storfe (undersøkt bl.a. 2001, 2006 og 2017), nokså mye beitet, virker mindre sannsynlig med svartkurle her nå.
Ørstad, Ratlykkja øvre	531040	6936690	Naturbeitemark, kalkrik	0	Beitet av storfe, men gror litt til med einer og furu, tidligere svartkurlelokalitet, men ingenting funnet 2001, 2010 eller 2017-18.

Lokalitet	UTM Ø	UTM N	Naturtyper	Ant.	Kommentar
Ålbusgjelan	525550	6942780	Naturbeitemark, kalkrik	0	Skjøtselsplan. Gjengroende gjennom mange år og sterkt nedadgående trend for svartkurlebestanden. Utveksling av informasjon ved befarings. Pga. ulike omstendigheter beiting av sau fortsatt 20.06. Omfattende restaureringstiltak er igangsatt. Fortsatt tynning av skog, fjerning av buskoppslag og høystauder. Anbefales restaureringsslått med f.eks. tohjala slåmaskin på høsten i flere år og fjerning av gras.

Mange av de tidligere kjente svartkurlelokalitetene i Oppdal er undersøkt ved tidligere høve. I 2001 hadde Oppdal kommune et ettersøk-prosjekt der Vidar Rise og Harald Taagvold snakket med folk og undersøkte gamle lokaliteter. Noen av disse lokalitetene finnes også inntegnet på kart. I 2005 ble ettersøk gjenopptatt i forbindelse med naturtypekartlegging i Oppdal (Jordal & Gaarder 2007), og søk ble fortsatt i de påfølgende årene. I 2008 ble det laget en plan for svartkurle og marisko i Oppdal, hvor all tilgjengelig kunnskap ble samlet, inkludert eldre opplysninger (Jordal 2008). Siden har det vært flere tellinger og supplerende undersøkelser (Jordal 2011, 2012, 2015, 2017). I 2014 ble det laget skjøtselsplaner for de fleste svartkurlelokalitetene. En del eldre lokaliteter er dårlig stedfestet, og det har ikke vært mulig å fastslå nøyaktig lokalisering. Her har man i de fleste tilfeller forsøkt å finne de mest sannsynlige områdene ved hjelp av flyfoto og befaringer, og undersøkt disse. Flere tilfeller av nyfunn de siste årene har gitt grunnlag for å anta at det kan finnes mer svartkurle i Oppdal enn de lokalitetene som er kjent. Eksempler er Høgvamran (oppdaget 2011) og Skorem Nesto (oppdaget 2014), som i 2018 hadde de tallrikeste bestandene i Oppdal. Problemet er at de potensielle nye lokalitetene helst er på plasser som man ikke har noen opplysninger om fra tidligere.

Kunnskap om nye lokaliteter i 2018: I 2018 har det framkommet informasjon om tre nye lokaliteter, hvorav to er eldre opplysninger.

1. I juni 2017 fant Egil Dalslåen et nytt voksested for svartkurle med to delforekomster i nærheten av Utemsætra ovenfor Vammervoll, med 3-4 individer (tabell 1). Stedet ble forevist John Bjarne Jordal av finneren 18.06.2018, men ingen svartkurle ble funnet her da. Voksestedene er ubeskyttet mot sauebeiting, og det går en del sau i området.
2. For ca. 15 år siden ble grunneier Svein Henrik Risan informert om et svartkurlefunn ovenfor Vamran, med fotodokumentasjon. Stedet er anvist av grunneier på kart til å være ca. posisjon 529480/6929460.
3. Informasjon om en tidligere lokalitet ved Vognillsætra i Skardalen (sør for Skarvatnet) er mottatt av Ragnhild Eklid, Oppdal kommune. Funnet er gjort for noen titalls år siden. Informantene har lett etter den flere ganger senere uten gjenfunn. Det aktuelle området er beskrevet som BN00086025 Skardalen: Vognillsætra (Ustigard) eller BN00086019 Skardalen: Stenseslia-Vognillsætrene etter undersøkelse av J.B. Jordal 11.08.2012.

Av tabell 2 framgår at det er betydelig variasjon i antall blomstrende svartkurler fra år til år. Dette er i samsvar med den generelle kunnskapen om svartkurle og andre orkidéer. 2018 var et meget godt blomstringsår for svartkurle i Oppdal. Ålbusgjelan har hatt en nedadgående trend, og her er årsaken trolig ikke årlige variasjoner, men gradvis dårligere tilstand med gjengroing gjennom mange år. Arbeidet med å restaurere Ålbusgjelan er igang, og må følges opp med restaureringstiltak gjennom flere år. På de andre kjente lokalitetene er tilstanden gjennomgående god, og bare mindre justerende tiltak er nødvendige, som det framgår av tabell 1.

Tabell 2. Oversikt over telleresultater fra overvåking av svartkurle i Oppdal 2004-2018. Tallet 0 er satt inn der man har lett, men ikke funnet noe. Kilder: Oppdal kommune, skjøtselsplaner og egne tellinger.

Sted\år (etter 2000)	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Drivstua			1		1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Engan: Høgvamran								20	103	40	115	111		28	174
Engan: Søsto, Bakkin		1	28			10	4	6	3	16	11		11	11	32
Engan: Vammervold nordi, Kvernbekken							15	27	12	17+	19			3	25
Engan: Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)		ca. 7			6	3	22	33	28	20	9			8	32
Engan: Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde) (felt 2)		ca. 7			6	9	17	49	5	58	40			38	64
Engan: Vammervoll, Klevhaugen (nettingbur) (felt 3)		ca. 30				5	9	21	31	13	24			16	41
Skorem, (Bakkan, Nesto)											176	110		58	354
Torvesgjelan, Berghøgda, hytte								1	5	1	1	2	2	1	1
Ålbusberga, nedafor hytte											1			0	1
Ålbusgjelan	233	81	51	35	23	46	14	18	16	14	6			1	0
SUM	233	126	80	35	36	70	81	175	203	162	402			164	724

I tabell 3 vises detaljerte funndata for svartkurle i Oppdal i 2018, med posisjoner for alle punktforekomster som ble påvist. I tillegg fant Egil Dalslåen (Vammervoll) svartkurle på et nytt sted ovenfor Vammervoll nordi i 2017, men arten ble ikke funnet her i 2018.

Tabell 3. Detaljerte funndata av svartkurle i Oppdal 2018. Dataene vil bli tilgjengelig i Artskart.

Lokalitet	Antall	UTM Ø	UTM N	Deltakere	Mnd	Dato
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530441	6930010	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530445	6929994	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530446	6929992	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	2 ind innafor gjerde	530451	6929997	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	5 ind innafor gjerde	530448	6930001	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	6 ind innafor gjerde	530449	6930005	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530452	6930006	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530456	6930006	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530458	6930004	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind innafor gjerde	530458	6929989	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	2 ind. innafor gjerde	530458	6930001	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	5 ind. innafor gjerde	530461	6930008	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	2 ind. innafor gjerde	530464	6930032	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18

Lokalitet	Antall	UTM Ø	UTM N	Deltakere	Mnd	Dato
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind. innafor gjerde	530458	6930042	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind. innafor gjerde	530460	6930046	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Engan, Søsto, Bakkin	1 ind. innafor gjerde	530456	6930049	JBj, Anny og Arleif Fiskvik m. fl.	06	18
Høgvamran	3 ind. innafor gjerde	529663	6930691	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	2 ind. utenfor gjerde	529662	6930691	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	5 ind. innafor gjerde	529661	6929692	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	11 ind. innafor gjerde	529668	6929689	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	19 ind. innafor gjerde	529662	6929687	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	17 ind. innafor gjerde	529654	6929684	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	14 ind. innafor gjerde	529653	6929685	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	9 ind. innafor gjerde	529656	6929686	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	3 ind. innafor gjerde	529650	6929681	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	51 ind. innafor gjerde	529668	6930664	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	11 ind. innafor gjerde	529675	6929687	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	3 ind. innafor gjerde	529672	6929714	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	1 ind. innafor gjerde	529672	6929709	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	3 ind. innafor gjerde	529676	6929709	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	16 ind. innafor gjerde	529678	6929709	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	2 ind. innafor gjerde	529676	6929714	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	2 ind. innafor gjerde	529667	6929712	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	1 ind. utenfor gjerde	529672	6929716	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Høgvamran	1 ind. utenfor gjerde	529677	6929631	JBj, Ragnhild Eklid	06	18
Skorem, Nesto	3 ind innafor gjerde	530333	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind innafor gjerde	530337	6933168	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind innafor gjerde	530329	6933169	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	5 ind innafor gjerde	530328	6933160	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	4 ind innafor gjerde	530325	6933159	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	7 ind innafor gjerde	530326	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	5 ind innafor gjerde	530321	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	10 ind innafor gjerde	530321	6933163	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	5 ind innafor gjerde	530319	6933161	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	8 ind innafor gjerde	530317	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	6 ind innafor gjerde	530317	6933164	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	3 ind innafor gjerde	530318	6933161	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	13 ind innafor gjerde	530315	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	13 ind innafor gjerde	530311	6933165	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	3 ind innafor gjerde	530311	6933161	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	21 ind innafor gjerde	530309	6933168	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	5 ind innafor gjerde	530310	6933160	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	26 ind innafor gjerde	530310	6933164	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	18 ind innafor gjerde	530309	6933165	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	11 ind innafor gjerde	530309	6933161	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	13 ind innafor gjerde	530306	6933166	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	2 ind innafor gjerde	530303	6933159	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	4 ind innafor gjerde	530307	6933153	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	3 ind innafor gjerde	530303	6933155	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	3 ind innafor gjerde	530311	6933157	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	2 ind innafor gjerde	530303	6933154	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	44 ind innafor gjerde	530320	6933152	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	2 ind innafor gjerde	530319	6933152	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	4 ind innafor gjerde	530320	6933157	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	24 ind innafor gjerde	530319	6933152	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	6 ind innafor gjerde	530324	6933153	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	7 ind innafor gjerde	530322	6933149	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	20 ind innafor gjerde	530326	6933152	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind innafor gjerde	530328	6933152	JBj, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	42 ind innafor gjerde	530326	6933151	JBj, Dagrun Forbregd	06	18

Lokalitet	Antall	UTM Ø	UTM N	Deltakere	Mnd	Dato
Skorem, Nesto	4 ind innafor gjerde	530329	6933157	JBJ, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	3 ind utafor gjerde	530323	6933176	JBJ, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind utafor gjerde	530284	6933184	JBJ, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind utafor gjerde	530335	6933251	JBJ, Dagrun Forbregd	06	18
Skorem, Nesto	1 ind utafor gjerde	530317	6933274	JBJ, Ragnhild Eklid	06	20
Skorem, Nesto	1 ind utafor gjerde	530399	6933386	JBJ, Ragnhild Eklid	06	20
Skorem, Nesto	1 ind utafor gjerde	530404	6933376	JBJ, Ragnhild Eklid	06	20
Tørvesberga, Berghøgda	1 ind innafor hyttegjerde	526027	6942272	JBJ, Astri Hemming	06	18
Tørvesberga, Ålbusberga	1 ind utafor hyttegjerde	526032	6942256	JBJ, Astri Hemming	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	2 ind	529361	6929094	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	1 ind	529364	6929100	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	4 ind	529384	6929098	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	6 ind	529360	6929117	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	1 ind	529350	6929125	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	2 ind	529328	6929123	JBJ	06	18
Vammervoll nordi, Kvernbekken	7 ind	529360	6929120	JBJ, Svein Henrik Risan, Ragnhild Eklid	06	20
Vammervoll nordi, Kvernbekken	2 ind	529358	6929122	JBJ, Svein Henrik Risan, Ragnhild Eklid	06	20
Vammervoll nordi, ved Utemsætra	3 ubeskyttet 2017	529245	6929208	Egil Dalslåen 2017 (forevist posisjon til JBJ 18.06.2018), ny lokalitet		
Vammervoll nordi, ved Utemsætra	1-2 ubeskyttet 2017	529226	6929240	Egil Dalslåen 2017 (forevist posisjon til JBJ 18.06.2018), ny lokalitet		
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	5 ind innafor gjerdet	529374	6928603	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	1 ind innafor gjerdet	529378	6928607	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	20 ind innafor gjerdet	529372	6928606	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	1 stk. i minkbur utenfor gjerde	529372	6928605	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	1 stk. i minkbur utenfor gjerde	529368	6928602	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	1 stk. i minkbur utenfor gjerde	529366	6928602	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	1 stk. i minkbur utenfor gjerde	529362	6928597	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	7 ind innenfor gjerdet	529290	6928545	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	12 ind innenfor gjerdet	529297	6928548	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	4 ind innenfor gjerdet	529294	6928549	JBJ, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18

Lokalitet	Antall	UTM Ø	UTM N	Deltakere	Mnd	Dato
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	11 ind innenfor gjerdet	529291	6928547	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	11 ind innenfor gjerdet	529307	6928557	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	1 ind innenfor gjerdet	529298	6928568	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	6 ind innenfor gjerdet	529292	6928571	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	1 ind innenfor gjerdet	529295	6928574	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	1 ind innenfor gjerdet	529283	6928557	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	1 ind innenfor gjerdet	529280	6928559	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	8 ind i 5 minkbur utafor gjerdet (ett bur veltet, svartkurla nylig oppspist)	529274	6928561	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde, felt 2)	1 ind i minkbur utafor gjerdet	529273	6928566	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	9 ind i 6 minkbur	529237	6928859	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind ubeskyttet	529238	6928870	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind i minkbur	529224	6928868	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind ubeskyttet	529222	6928871	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind i minkbur	529218	6928852	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind i minkbur	529211	6928866	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind i minkbur	529199	6928877	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind ubeskyttet	529198	6928880	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	4 ind i 4 minkbur	529197	6928883	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	2 ind ubeskyttet	529197	6928883	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind ubeskyttet	529195	6928888	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18

Lokalitet	Antall	UTM Ø	UTM N	Deltakere	Mnd	Dato
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	2 ind i 2 minkbur	529221	6928880	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	3 ind i 3 minkbur	529221	6928887	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind i minkbur som bikka, nylig oppspist	529221	6928887	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	1 ind ubeskyttet	529222	6928890	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18
Vammervoll, Klevberget (nettingbur, felt 3)	11 ind i 8 minkbur	529215	6928895	JBj, Egil, Astrid, Oddbjørn Dalslåen	06	18

Svartkurla krever ofte ekstra tiltak i forhold til normal drift, og det er i Oppdal gjort meget gode erfaringer med tiltak for å skille beitedyr fra svartkurla i blomstringstida. Dessuten er det gode erfaringer med årlige besøk som omfatter kunnskapsutveksling, tilbakemeldinger og skjøtselsveiledning. Ifølge tallene i tabell 3 er nå ca. 700 av totalt 724 opptalte individer i 2018 beskyttet mot beiting i blomstringstida som følge av tiltak. Dette må sies å være et meget godt resultat. For å sikre gode resultater også i framtida ser man et klart behov for årlige besøk med telling, overvåking og veiledning.

Bilder

På Høgvamran er to atskilte områder inngjerdet med elektrisk gjerde, og disse er noe utvidet fra tidligere. Det går sau over sommeren utenfor el-gjerdene.

Svartkurle på Høgvamran, ett av 174 opptalte blomstrende individer, som er ny rekord for lokaliteten.

Flere generasjoner var med på befaring på Bakkin på Søsto (Engan). Til høyre er et større felt som er ryddet for bjørk og som også er gjerdet inn. Slått annethvert år erstattes av årlig høstbeiting med værere. Anna Fosseide t.h. har vokst opp på gården og husker at hele bakken var ljaslåttemark. Det ble talt 32 svartkurler her i 2018, ny rekord.

Grunneier Dagrud Forbregd deltok på opptellinga på Skorem Nesto, som resulterte i et rekordantall på hele 349 individer innenfor el-gjerdet (og 8 utenfor). Inndeling med plastbånd var nødvendig for en mest mulig nøyaktig opptelling.

En blåvinge besøker en svartkurle på Nesto på Skorem.

Egil Dalslåen fant i 2017 en ny lokalitet med svartkurle ved Utemsætra, Vammervoll. Han viser det ene av de to voksestedene, men ingen svartkurler ble sett i 2018.

På Vammervoll er det dels sommerbeite av sau, og både nettinggjerde, elgjerde og minkbur nyttes for å skille sau fra blomstrende svartkurle. Uten den store innsatsen som er gjort og gjøres her ville det trolig vært lite svartkurle igjen i dag. F.v. Astrid, Oddbjørn og Egil Dalslåen.

Ved Kvernbecken ovenfor Vammervoll nordi finnes også en bestand av svartkurle (opptalt 25 i 2018). Her foregår rydding av einer. Grunneier Svein Henrik Risan deltok ved befaring.

På Drivstua ble det i 2018 ikke funnet svartkurler, mens det er funnet ett individ i tre tidligere år. Signe Drivstuen deltok på befaringa. En konflikt med NSB om gjerdeplikt medførte en gjengroingsperiode som trolig tok knekken på det meste av svartkurla her. Lokaliteten har nå vært restaurert og slått i mange år, og er uansett en meget artsrik og blomsterrik slåttemark.

På Berghøgda (Ålbusberga) ble det funnet én svartkurle innenfor hyttegjerdet (hvor det slås) og én utenfor (hvor det beites av ku), en liten bestand i likhet med tidligere år.

På grunn av det varme og tørre været i mai-juni 2018 var mange svartkurler i ferd med å tørke og dø. Denne på Tørvesberga henger sterkt med hodet, og vil neppe greie å sette frø.

I Ålbusgjelan er det foretatt omfattende restaurering med skogtynning og buskrydding de siste to årene. Henrik Aalbu deltok på befaringen. Man får håpe at innsatsen ikke kom for seint for svartkurla, ingen ble funnet i 2018 på denne tidligere gode lokaliteten, men forholdene skulle nå ligge til rette for dem som måtte være igjen.

Ratlykkja på Bågåstranda er en tidligere svartkurlelokalitet hvor arten ikke er gjenfunnet de siste tiårene. Hevden er god (storfe) men ingen svartkurle ble funnet i 2018 heller.

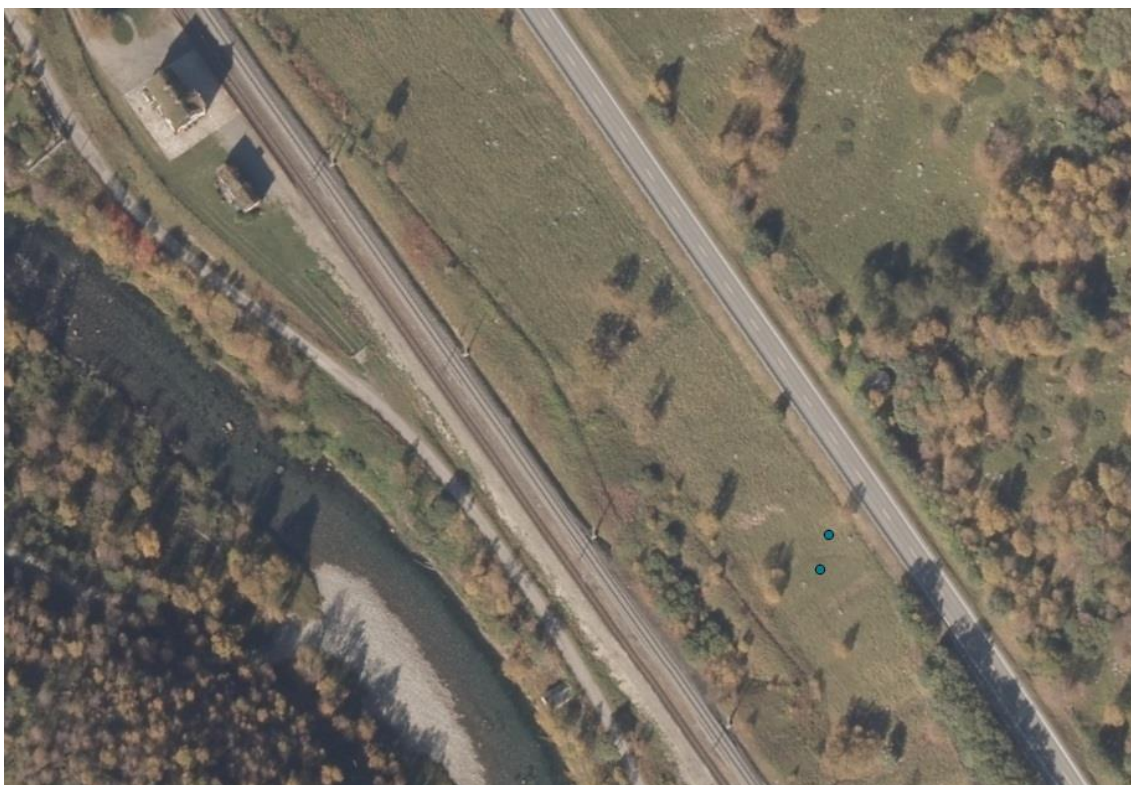

I utmarka ovenfor Vammervoll, Vamran og Høgvamran er det mye naturbeitemark med einer som ser ut som dette, og hvor det godt kunne ha vært svartkurle. Befaring av betydelige sånne arealer i området den 20.06.2018 var imidlertid mislykket med tanke på svartkurle.

Oppisto på Skorem har fine naturbeitemarker som ligger nær svartkurlebestanden på Nesto. Svartkurle er ikke funnet her, men grasmarka var også ganske nedbeitet av sau og storfe ved besøket.

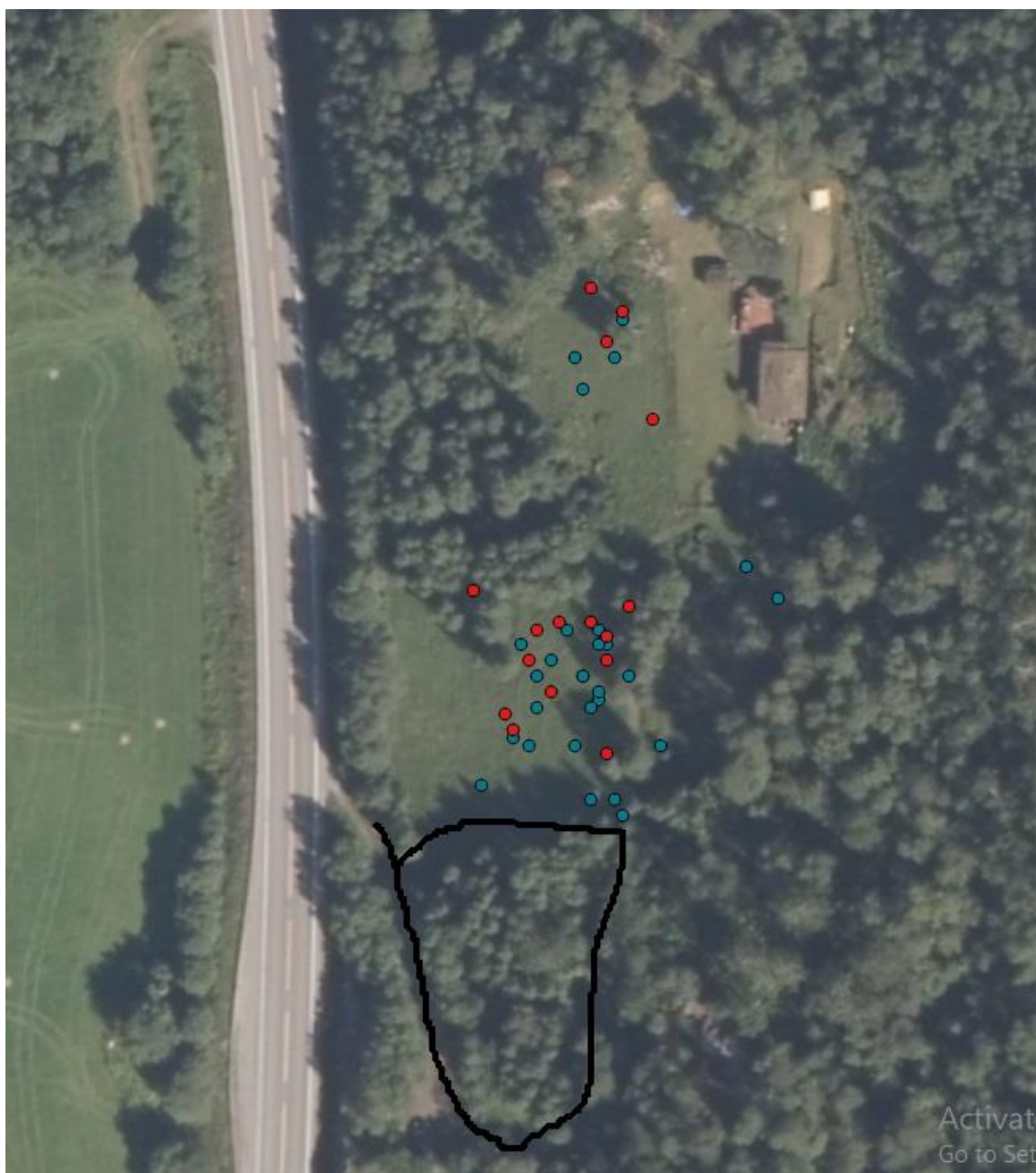
Ortofoto med funn

Tidligere funn av svartkurle ved Drivstua er vist med blå prikker, ingen funn i 2018. Området slås årlig, samt vår- og høstbeiting med sau (inngjerdet).

Funn av svartkurle på Engan: Høgvamran, beskyttet av to elektrisk-gjerder. Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker. Det mangler noen få blå prikker i sør.

Funn av svartkurle på Engan: Søsto, Bakkin. Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker. Forekomstene (unntatt de to til høyre) er inngjerdet (nettinggjerde) og skal beites av sau på høsten. Området inntegnet med svart strek er nylig ryddet for skog, men trenger vedlikeholdsrydding.

Funn av svartkurle på Engan: Vammervoll nordi, ved Kvernbekken. Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker. Sau stenges ute (nettinggjerde) etter ca. 1. juni.

Nye funn av svartkurle på Engan: Vammervoll ved Utemsætra gjort av Egil Dalslåen i 2017, opp til venstre vist med røde prikker. Nede til høyre er lokaliteten ved Kvernbekken, jf. forrige ortofoto.

Funn av svartkurle på Vammervoll: ovafor Trøa (inngjerdet med elektrisk gjerde), og Buenget (nettinggjerde). Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker.

Funn av svartkurle på Vammervoll: Klevhaugen. Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker. Plantene blir beskyttet av minkbur som settes over etter jevnlig inspeksjon.

Funn av svartkurle på Skorem (Nesto, Bakkan). Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker. Den store konsentrasjonen nede til venstre er beskyttet av elektrisk gjerde.

Funn av svartkurle på Torvesberga (innenfor hyttetomt – Berghøgda øverst, og utenfor nederst). Funn i 2018 er vist med røde prikker, tidligere funn med blå prikker.

Funn av svartkurle på Ålbu (Ålbusgjelan). Tidligere funn er vist med blå prikker, det ble ikke gjort funn i 2018, men området ble også beitet av sau langt ut i juni. Forøvrig er betydelige arealer ryddet for skog de siste par årene. Det vil også bli behov for vedlikeholdsrydding. Vi krysser fingre for bestanden.

Bestandsanslag for Oppdal

Tabell 4. Høyeste antall blomstrende individer for hver kjent lokalitet under skoggrensa i Oppdal etter år 2000.

Sted\år (etter 2000)	Høyeste antall blomstrende ind.	Årstall
Drivstua	1	2015
Engan: Høgvamran	174	2018
Engan: Søsto, Bakkin	32	2018
Engan: Vammervold nordi, Kvernbecken	27	2011
Engan: Vammervoll, Buenget (netting-gjerde, felt 1)	33	2011
Engan: Vammervoll, ovafor Trøa (elgjerde) (felt 2)	64	2018
Engan: Vammervoll, Klevhaugen (nettingbur) (felt 3)	41	2018
Skorem, (Bakkan, Nesto)	357	2018
Torvesgjelan, Berghøgda, hytte	5	2012
Ålbusberga, nedafor hytte	1	2018
Ålbusgjelan	233	2004
SUM	968	

En viktig merknad til tabellen er at svartkurlebestanden i Ålbusgjelan har hatt en sterk tilbakegang etter 2004. I tillegg til tabell 4 finnes to intakte fjell-lokaliteter: i Orkelkroken er det opptalt 111 blomstrende individer i 2010, i Reinsbekkdalen bare noe få individer i perioden. Ifølge Moen & Øien (2009) vil den totale bestanden være flere ganger større enn antall blomstrende individer, fordi plantene ikke blomstrer hvert år. I Oppdal under skoggrensa tilsier maksimaltallene i tabell 4 en bestand på flere tusen individer av svartkurle.

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning 2013. Faggrunnlag for svartkurle *Nigritella nigra*. Oktober 2013. 44 s.

Jordal, J.B. 2008. Skjøtselsplan for svartkurle og marisko i Oppdal kommune. *Oppdal kommune*.

Jordal, J.B. 2011. Kartlegging og overvåking med vekt på svartkurle i Oppdal kommune i 2010. *Rapport J.B. Jordal nr. 1-2011*. 42 s.

Jordal, J.B. 2012. Kartlegging og overvåking med vekt på svartkurle i Oppdal kommune i 2011. *Rapport J.B. Jordal nr. 2-2012*.

Jordal, J.B. 2015. Kartlegging og overvåking med vekt på svartkurle i Oppdal kommune i 2014. *Rapport J. B. Jordal nr. 1-2015*. 28 s.

Jordal, J.B. 2017. Notat om svartkurle i Oppdal i 2018. Notat J.B. Jordal, 7 s.

Jordal, J.B. & Gaarder, G. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune. *Miljøfaglig Utredning, rapport 2005:66*. 116 s.

Moen, A. & Øien, D.-I. 2009. Svartkurle *Nigritella nigra* i Norge. Faglig innspill til nasjonal handlingsplan. NTNU Vitenskapsmuseet Rapport botanisk serie 2009-5.